

2.2. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

СИНХРОННИЙ СТАРТ, АСИНХРОННИЙ ФІНІШ: ЯК ЗБАЛАНСУВАТИ ТИЖДЕНЬ У ЗМІШАНОМУ НАВЧАННІ

Ольга ЛИТВИНЕНКО,

*завідувач навчально-методичного центру дистанційного навчання
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»*

Через війну, диджиталізацію та потребу в безперервній освіті виникла гостра необхідність переформатувати освітнє середовище та впроваджувати дієві моделі навчання. Однією з найбільш поширених форм стала модель змішаного навчання, яка поєднує традиційні та цифрові формати взаємодії між учителем і здобувачами освіти.

Змішане навчання поступово стає новою культурою організації навчання, у центрі якої перебуває здобувач освіти, його потреби, можливості та власна освітня траєкторія. Перед педагогом постає завдання не просто поєднати очний та дистанційний формати, а створити навчальне середовище, у якому кожен здобувач зможе бути активним учасником освітнього процесу.

Однією з ефективних моделей організації змішаного навчання є підхід «синхронний старт – асинхронний фініш». Його сутність полягає в тому, що здобувачі розпочинають навчальний цикл разом із учителем: визначають цілі, обговорюють очікувані результати, отримують необхідні орієнтири та підтримку. Подальша робота відбувається в індивідуальному темпі, що дає можливість кожному учневі глибше зануритися в навчальну діяльність і взяти відповідальність за власне навчання.

Практика показує, що надмірна кількість синхронних занять призводить до перевантаження здобувачів освіти, зниження концентрації уваги та цифрової втоми. Водночас повністю асинхронне навчання часто супроводжується втратою мотивації, труднощами самоорганізації та зменшенням якості зворотного зв'язку.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває модель «синхронний старт – асинхронний фініш», яка дозволяє забезпечити необхідний рівень педагогічної підтримки на початку роботи та надати здобувачам достатньої автономії для подальшого опрацювання матеріалу у власному темпі.

У світі онлайн-освіти навчання може відбуватися синхронно або асинхронно. Що ці терміни означають? Знаючи різницю між синхронним та асинхронним дистанційним навчанням, ви зможете обрати формат, з яким досягнете найкращих результатів. Заклади освіти, адміністрація, педагоги, здобувачі освіти вже пристосувались до нового формату навчання. Досить важко вибрати формат змішаного навчання з правильною комбінацією занять, яка була б комфортною і для всіх учасників освітнього процесу.

Синхронний компонент передбачає одночасну участь усіх учасників навчання у визначений час. Основними його функціями є:

- постановка навчальних цілей;
- пояснення нового матеріалу;
- мотивація здобувачів;
- організація спільної діяльності;
- надання оперативного зворотного зв'язку.

Асинхронний компонент забезпечує:

- індивідуальний темп навчання;
- можливість повторного опрацювання матеріалів;
- розвиток навичок самоорганізації;
- диференціацію та персоналізацію навчання.

Ефективність змішаного навчання значною мірою залежить від грамотного розподілу навчального навантаження між синхронними та асинхронними видами діяльності. Планування навчального тижня повинно забезпечувати не лише досягнення освітніх результатів, а й збереження працездатності, мотивації та психологічного благополуччя учасників освітнього процесу. Саме тому важливого значення набуває дотримання принципів збалансованого планування навчального тижня.

Таблиця 1

Етап	Формат	Що робить учитель?	Що робить учень?
1. Синхронний старт (<i>Початок тижня</i>)	Жива зустріч (онлайн або офлайн)	Мотивує, пояснює найскладніші концепти, розбирає типові помилки, дає інструктаж.	Ставить запитання, бере участь у дискусії, фіксує «дорожню карту» на тиждень.
2. Асинхронний трек (<i>Середина тижня</i>)	Самостійна робота в LMS (Classroom, Moodle тощо)	Консультує в чаті, моніторить прогрес на платформі, перевіряє проміжні завдання.	Опрацьовує мікромодулі, дивиться відео, виконує інтерактивні вправи у власному темпі.
3. Асинхронний фініш (<i>Кінець тижня</i>)	Творче/практичне завдання	Дає розгорнутий фідбек, аналізує фінальні результати.	Створює кінцевий продукт (проект, тест, есе), проводить самооцінювання.

Модель «синхронний старт – асинхронний фініш» передбачає, що новий навчальний цикл розпочинається спільною зустріччю, під час якої учитель визначає цілі, пояснює завдання та демонструє алгоритми роботи. Після цього здобувачі переходять до самостійного виконання завдань із використанням цифрових ресурсів, отримуючи консультаційну підтримку за потреби.

Розглянемо принципи збалансованого планування навчального тижня.

Принцип прогнозованості та структурованості.

Однією з ключових умов успішного змішаного навчання є чітке планування та прозорість організації освітнього процесу. На початку навчального тижня здобувачі освіти мають отримати від вчителя повну інформацію про теми занять, очікувані результати навчання, перелік завдань, форми контролю та терміни їх виконання. Наявність зрозумілої структури допомагає учням ефективніше організовувати власний час, знижує рівень тривожності та сприяє розвитку навичок самоорганізації.

Структура тижня для здобувачів освіти:

- теми занять;
- дедлайни;
- критерії оцінювання;
- графік консультацій.

Принцип доцільного поєднання синхронної та асинхронної діяльності.

Синхронні зустрічі мають використовуватися насамперед для пояснення складних питань, мотивації, обговорення проблемних ситуацій та організації взаємодії між учасниками освітнього процесу. Водночас діяльність, яка не потребує постійної присутності вчителя, доцільно переносити в асинхронний формат. Такий підхід дозволяє раціонально використовувати навчальний час та забезпечує учням можливість працювати у власному темпі.

Принцип дозованого навчального навантаження.

Плануючи змішане навчання, педагог має враховувати сумарне навантаження протягом тижня. Обсяг завдань повинен відповідати віковим особливостям здобувачів освіти та реальним часовим можливостям їх виконання. Особливо важливо уникати ситуацій, коли асинхронна діяльність фактично дублює синхронне навчання або перетворюється на додаткове навантаження без чіткої освітньої мети.

Принцип гнучкості та персоналізації навчання.

Однією з переваг змішаного формату є можливість враховувати індивідуальні освітні потреби здобувачів. Планування навчального тижня має передбачати різноманітні завдання, альтернативні форми виконання робіт та можливість вибору окремих видів діяльності. Це сприяє формуванню відповідальності за власне навчання та підвищує мотивацію досягати результатів.

Принцип регулярного зворотного зв'язку.

Навіть за умов переважання асинхронної діяльності здобувачі повинні відчувати постійну підтримку з боку вчителя. Оперативний зворотний зв'язок допомагає своєчасно виявляти труднощі, коригувати навчальну діяльність та підтримувати навчальну мотивацію. Для цього можуть використовуватися цифрові освітні платформи, електронні журнали, онлайн-консультації, форуми та засоби миттєвого обміну повідомленнями.

Доцільно використовувати різні формати діяльності:

- відео;

- інтерактивні вправи;
- онлайн-дошки;
- проектні роботи;
- дослідницькі завдання;
- електронний журнал;
- месенджери;
- відеоконсультації.

Принцип балансу між навчанням і відновленням ресурсів. Сучасні дослідження свідчать, що ефективність навчання безпосередньо пов'язана зі здатністю здобувачів підтримувати когнітивний та емоційний ресурс. Тому під час планування змішаного навчання важливо передбачати оптимальне чергування різних видів діяльності, уникати надмірної кількості екранного часу та забезпечувати достатні можливості для відпочинку. Раціонально організований навчальний тиждень дозволяє підтримувати високу якість освітнього процесу без ризику перевантаження учасників навчання.

Таким чином, збалансоване планування навчального тижня у змішаному форматі передбачає не лише розподіл навчального матеріалу, а й створення умов для комфортної, результативної та особистісно орієнтованої освітньої діяльності. Саме поєднання структурованості, гнучкості та педагогічної підтримки створює передумови для ефективного функціонування моделі «синхронний старт – асинхронний фініш».

Така модель дозволяє скоротити кількість тривалих онлайн-зустрічей та водночас підтримувати високий рівень керованості навчального процесу.

Таблиця 2

Етап	Формат	Діяльність учителя	Діяльність здобувачів
Понеділок	Синхронний	Презентація теми, визначення цілей	Ознайомлення із завданнями
Вівторок	Асинхронний	Надання ресурсів	Самостійне вивчення матеріалу
Середа	Асинхронний	Моніторинг виконання	Практичні вправи
Четвер	Гнучкий формат	Консультації	Уточнення складних питань
П'ятниця	Асинхронний результат	Перевірка робіт	Завершення та подання завдань

Приклади практичних кейсів

Кейс №1. Природничі науки (Фізика/Хімія/Біологія)

Тема: «Екологічні системи та вплив людини» (3 уроки на тиждень)

1. Понеділок: Синхронний старт. Онлайн-зустріч, 30-40 хв.

Учитель демонструє відеоролик про екологічну катастрофу. Далі – 15 хвилин «мозкового штурму» на інтерактивній дошці (наприклад, Padlet або Miro), де здобувачі висувують гіпотези. Наприкінці уроку вчитель відкриває доступ до тижневих завдань в Google Classroom.

2. Середа: Асинхронне занурення. Самостійна робота, ~45 хв.

Здобувачі працюють в Classroom. Завдання складається з таких етапів:

- 1) Перегляд 5-хвилинного відео від платформи «Всеукраїнська школа онлайн»;
- 2) Читання одного параграфа підручника;
- 3) Виконання тесту на 10 запитань (самоперевірка без оцінки в журнал).

3. П'ятниця: Асинхронний фініш. Практичний результат.

Замість контрольної здобувачі виконують практичне завдання: аналізують екологічний стан свого мікрорайону та пропонують 3 кроки для його покращення. Формат на вибір: коротка презентація, інфографіка в Canva або аудіоподкаст на 2 хвилини. Дедлайн – п'ятниця, 18:00.

Кейс №2. Гуманітарні науки (Мова/Література/Історія)

Тема: «Епоха козацтва: міфи та реальність» (3 уроки на тиждень)

- **Старт (Синхронно).** Історичний батл. Учитель об'єднує клас у групи прямо в Zoom (сесійні зали). Кожна група отримує один історичний міф і має за 10 хвилин знайти аргументи «за» або «проти». Учитель коригує, пояснює правила критичного аналізу джерел.
- **Освітня активність (Асинхронно).** Здобувачі індивідуально опрацьовують історичні документи, завантажені в LMS, та заповнюють порівняльну таблицю.
- **Фініш (Асинхронно).** Написання есе-роздуму або створення інтерактивної хронологічної шкали в сервісі Sutori.

Поради для вчителя, про які потрібно пам'ятати:

1. Правило мікронавчання (Microlearning).

Асинхронні матеріали мають бути короткими. Тексти – з підзаголовками, відео – до 7 хвилин. Довгі простирадла тексту діти просто прогортають.

2. Прозорі дедлайни та «чек-листи».

На початку тижня учень повинен отримати чіткий чек-лист. Наприклад: *«До четверга 15:00 подивитися відео і пройти квіз. До п'ятниці 17:00 здати творчу роботу»*. Це розвиває навички тайм-менеджменту (self-management).

3. Фідбек важливіший за оцінку.

Якщо учень попрацював асинхронно, а вчитель просто поставив «9» в журнал без жодного слова – мотивація зникає. Використовуйте короткі аудіокоментарі в Google Classroom, щоб підтримати дитину.

Інструменти для організації збалансованого тижня

Для ефективної реалізації моделі доцільно використовувати такі цифрові інструменти:

- Google Classroom – організація матеріалів і завдань;
- Google Meet або Zoom – синхронні зустрічі;
- Padlet – спільна презентація результатів;
- Canva – створення візуального контенту;
- Quizizz та Kahoot! – формувальне оцінювання;
- Edpuzzle – інтерактивна робота з відео;
- Google Forms – швидкий зворотний зв'язок.

Важливо пам'ятати, що цифрові інструменти не є метою навчання. Вони лише допомагають реалізувати педагогічний задум.

Формула збалансованого тижня

Досвід багатьох педагогів свідчить, що оптимальною є така структура:

- 20 % часу – пояснення та постановка завдань;
- 60 % часу – самостійна діяльність здобувачів;
- 20 % часу – рефлексія та зворотний зв'язок.

Одне з найважливіших завдань школи – навчити дитину вчитися. Змішане навчання поступово формує відповідальність, самоорганізацію та вміння працювати без постійного контролю. Опановуючи нові методики та цифрові інструменти, учитель розширює свої професійні можливості, підвищує ефективність роботи та залишається конкурентоспроможним у сучасній освіті.

Чітка мета + активна діяльність + свобода вибору + якісний зворотний зв'язок + баланс = сучасне навчання, у якому кожен учень має можливість досягти успіху.

Рис.1 10 кроків до успішного змішаного навчання

Змішане навчання сьогодні є не тимчасовим рішенням, а новою освітньою реальністю. Ефективність цієї моделі значною мірою залежить від здатності педагога грамотно розподіляти навчальний час і створювати умови для активної діяльності здобувачів. Модель «Синхронний старт – асинхронний фініш» дозволяє поєднати педагогічний супровід і самостійність, структурувати навчальний тиждень та знизити навантаження на всіх учасників освітнього процесу. Вона сприяє розвитку відповідальності, цифрової грамотності, навичок планування та самоосвіти.

Сучасний учитель уже не лише джерело знань, а архітектор освітнього досвіду. І саме від того, наскільки вдало буде спроектовано навчальний маршрут, залежить успіх кожного учня в умовах змішаного навчання.

Список використаних джерел

1. Щодо організації дистанційного навчання. Лист МОН України від 2 листопада 2020 року № 1/9-609. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>.
2. Дениско О. В., Семеновська Л. А. Генеза та сучасний зміст поняття змішаного навчання в зарубіжній педагогічній теорії і практиці. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Том 65. №3. С. 1-11.
3. Малихін О., Арістова Н., Рогова В. Мінімізація освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану: змішане навчання. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 3. С. 68-76. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-68-76> 9.
4. Мізюк В. А. Змішане навчання в умовах сучасної парадигми освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія : Педагогіка. 2019. № 2. С. 110-118. URL : <https://doi.org/10.25128/2415-3605.19.2.1410>.
5. Мізюк В. А. Змішане навчання як інноваційний підхід інтеграції навчального процесу у закладах освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 3. С. 172-177. URL : <https://doi.org/10.33310/2518-7813-2019-66-3-172-177>.
6. Шелестова Л. В. Змішане навчання у початковій школі : методичні рекомендації. Київ : «Фенікс», 2021. 48 с.
7. https://notebooklm.google.com/notebook/e5f6cad1-6489-428d-8254-88cd09b0dccc/artifact/83510d23-dc86-4fc6-804b-196aad2ba0fe?utm_source=nlm_web_share&utm_medium=google_oo&utm_campaign=art_share_2&utm_content=&utm_smc=nlm_web_share_google_oo_art_share_2
8. Голодюк Л. С., Мієр Т. І., Савош В. О. Біспрямованість теорії та практики використання ІКТ–супроводу пізнання учителями сутності феномену «особистісно-професійний розвиток». *Наукові записки* / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 201. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. С. 13-16.